

אלוקים נמצא בפרטים: עד כמה מעורבת ההשגחה בסיטואציות הקטנות? מבוסס על לקו"ש ל/148

יש משפטים ששינו את העולם. תובנות שחודרות אל תוך המוח ולפניהן ולאחריהן החיים אינם אותם חיים. כזו למשל היא תובנת הגמרא (חולין ז,ב): "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה" (חולין ז,ב). כלומר, אפילו מקרה שגרתי כמו אצבע קטנה שנחתכת מסכין מטבח ומדממת, לא היה מתרחש לולי שנגזר על כך מלמעלה.

זאת הכרה משנת חיים, היא מעצבת את תפיסת האדם על עצמו, על חייו ועל האינטראקציות עם הסביבה. פתאום מובן שיש מערכת השגחה שמכוונת כל סיטואציה והתרחשות. אם מישהו חטף מכה ח"ו, הצליח בעסק או פגש חבר שלא ראה שנים, זה לא מקרה, אלא איתות מלמעלה בקשר לעיקר שליחותו בעולם. אין מה להיות מוצף דאגה מהעתידי, משום שמה שצריך לקרות יקרה ומה שלא צריך לא יקרה, וגם אם התרחש משהו שלילי חלילה, זה בא ממנו ומוביל בדרך כלשהי לטובה.

דוגמה להכרה כזו היא הסיפור של נתן שרנסקי: בשנת 1973 הגיש שרנסקי בקשת עלייה לישראל ובמקביל הוא התחתן עם אביטל. היא החזיקה אישור עלייה שהיה תקף עד היום שלמחרת חתונתם והם היו בטוחים שנתן יקבל בקרוב אחריה. הם נפרדו למחרת נישואיהם, אבל האישור לא הגיע וגם הוכרז שלא יגיע לעולם. שרנסקי פתח במאבק חוצה יבשות לקבלת היתר עלייה ואחרי שלוש שנים נעצר באשמת ריגול ובגידה בברית המועצות ונגזרו עליו 13 שנים בכלא.

כשהבלשים של הקג"ב פרצו לעצור אותו והוא ארגן בחופזה את התיק - נדהם. על השולחן היה מונח ספר תהלים שחור וזעיר שהגיע מאביטל יומיים קודם. תייר מאמריקה העביר חבילה קטנה מאשתו עם ספר התהלים, ונתן נרעד מהמחשבה שהספר הגיע רגע לפני המעצר. הוא חיבק אותו כמו קמיע הגנה, אבל הספר הוחרם בכניסתו לכלא. במשך שלוש שנים הוא מחה שרוצה את ספר התהלים שלו, ופתאום יום אחד ריחם עליו הסוהר והחזיר אותו. חלף יום ולמחרת הוא קיבל מברק שאביו נפטר. זאת הייתה מכה איומה במצב הבדידות שלו, אבל פתאום הבחין שספר התהלים נמצא לידו וזאת הייתה הפעם השנייה שהספר חזר בדיוק כשצריך אותו.

שרנסקי ניסה לקרוא ולא הבין מילה מהשירה הגבוהה. שחקן שחמט כמותו לא התיימש והוא החל להעתיק פרקי תהלים לדפים גדולים וכך חיבר אות לאות, מילה למילה, ובהדרגה הצליח להבין יותר. אחרי עמל הוא הצליח להבין משפט ראשון בשלמותו, משפט בן 11 מילים בפרק כג: "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע, כי אתה עמדי". זה היכה בו: "העולם הוא אחר מכפי שהוא נראה, אני לא בודד בגיא צלמות, אני לא גרגר אבק בידי הרוצחים הללו, כי אתה עמדי, אתה, ריבונו של עולם שומר עלי ומכוון אותי". זאת הייתה תובנה מהפכנית והוא החליט להתעלם מהם לחלוטין. הוא בילה שעות בחדרי חקירות במטרה להבין את הכוחות הפועלים במחירת הציונית, הוא בילה קרוב לשנה וחצי בבידוד ובצינוק, אבל רוחו לא נשברה. אני לא לבד, אני נאבק עבור מטרה נעלה וה' מכוון לטובה.

עד כאן האקסיומה, ואולם עכשיו עולה השאלה המנקרת שטורדת כל אדם מאמין, ולמעשה קורעת כבר את גדולי בעלי המחשבה היהודיים לדורותיהם: **עד כמה באמת מעורבת ההשגחה העליונה בחייהם של האנשים הקטנים ובסיטואציות המצומצמות של עמל יומם?**

עם כל הכבוד, אני לא מפורסם כמו שרנסקי שהדהים את העולם במאבקו והעניק השראה למאות אלפי יהודים מאחורי מסך הברזל. אני לא דוד המלך ולא ישעיהו הנביא, אני סתם אדם קטן שלא באמת מזיז משהו והאם הקב"ה עומד מאחורי כל מריבה עם אשתי או חודש שנגמר בלי הכנסות?! אין לו עיסוקים חשובים יותר?! זאת שאלה עמוקה משום שהיא מציבה פרדוקס: אם הקב"ה הוא עצום ואינסופי, למה מעניין אותו להתערב בכל קטטה של מישהו עם מישהו?

מה אפוא גבולות ההשגחה? ועד כמה היא באמת "פרטית"? בעומדנו בערב י"ט כסלו, מתאים מאוד לדיון בנושא שהוא תמצות מזוקק של המהפכה המחשבתית שהוביל הבעש"ט.

ב. אנו רוצים לחקור את שאלת הענק הזו, באמצעות עיון בתמיהה העומדת במרכז פרשת השבוע: איך גיד נשה קטן הפך להיות התזכורת היחידה לכל אירועי ההיסטוריה עד מתן תורה? איך זה שבמשך 2448 שנה מאז בריאת העולם ועד יציאת מצרים, לא נקבעה שום מצווה כתזכורת לאירוע פרטי כלשהו (ראו הערה¹), לא הצטוונו לשמר שום רגע מכמעט מחצית שנים מקיומה של הבריה - לא מעקדת יצחק, לא מניצחוננו המדהים של אברהם על ארבע מעצמות ולא מווייתורו מעורר ההשראה של יוסף לאחיו. כלום, זולת אירוע אחד יוצא מהכלל: העובדה שאיש מסתורי פגע באמצע הלילה ביעקב, גרם לנקה ברכו ויעקב יצא צולע על הרגל?

יתירה מכך: היהדות היא דת זוכרת וישנן מצוות רבות שנועדו לזכר, ואולם איסור גיד הנשה יצא מכללן בכך שהוא **פרטני ומצומצם**. נאסר לאכול את אותו עצב קטן בגוף בו היכה האיש המסתורי - **זוהו**. לא מעליו ולא מתחתיו. אבל רגע, איך הפך הגיד לנושא הסיפור? הרי הבעיה לא הייתה הגיד, אלא סכנת חיים כוללת שהייתה יכולה להמית את יעקב ורק במקרה פגעה המכה באותו מקום?

בואו נזכיר את הסיפור: יעקב חזר ארצה אחרי 34 שנים בהן לא עמד בקשר עם אחיו והגיעה השעה לאחות את הקרעים. הוא שלח מלאכים לעשיו בהרי אדום (ירדן של ימינו) והציע לפתוח דף חדש. לצערו המלאכים סיפרו שעשו לא שכח ולא סלח ויוצא עם 400 שכירי חרב לקיים את שבועתו: "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את אחי". יעקב נבהל, מי כמותו הכיר את הטירוף והאכזריות של אחיו. הוא הרי קיבל את פניו באותו יום בו הרג את נמרוד והפטיר עיף: "אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה".

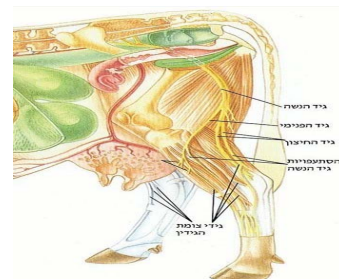
הגיע הלילה האחרון שלפני הקרב. יעקב העביר את משפחתו במעבר יבק (אזור נהר הירדן) והמשפחה שכבה לישון. לפתע קרה דבר מוזר: יעקב נותר לבדו בחשכת הלילה ופתאום התנפל עליו זר והיכה אותו במטרה להורגו. יעקב היכה בחזרה, אבל התוקף התקרב והצליח להכות בו מאחור ב"גיד הנשה". זה "עצב השת", היורד מתחתית עמוד השדרה על גבי עליית הבשר מאחור ("כף הירך" כי צורת האחוריים היא כמו כף), והעצב ממשיך ויורד לאורך עצם השוק עד הברך. העצב מפעיל את השרירים באזור המותניים והרגליים ויעקב נותר צולע מהנקה והתקשה לסחוב את רגלו.

המאבק נמשך, אבל אז האיר השחר והזר נבהל. הוא הפציר ביעקב להניח לו ללכת כי עליו לומר שירה לפני ה'. כעת נפתחו עיניו של יעקב והוא הבין שלא מדובר באדם, אלא ביצור עליון, מיסטי, שמשמש לפני ה'. יעקב התעקש לא לשחררו בלי לקבל ברכה והזר הכריז: "לא יעקב יקרא שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל". התעלית על עצמך כשניצחת מלאך.

וכאן קובעת התורה את איסור הלא תעשה הראשון בהיסטוריה, במטרה לזכור את האירוע לנצח:

1. בראשית לב: ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר: וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו ... ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו: על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה.

כששוחטים בהמה, אסור לאכול את "גיד הנשה" שלה, את רקמת העצב שיורדת על החלק הנפוח מאחור. מלאכת "ניקור" הגיד היא מהמסובכות בהכנת הבשר הכשר לאכילה, והנה תמונה ברורה:

¹ חוץ משביתת ה' במעשה בראשית, שהיא אירוע כללי. אמנם ספר בראשית מצווה גם על פריה ורביה ומילה, אבל המצוות לא נתקנו לזכר האירועים ההם, אלא ה' הקדים וציווה אז את אותה המצווה שיצווה במתן תורה.

הדבר המעניין הוא שהתורה מצווה להצטמצם **בדיוק לאזור המכה שקיבל יעקב, לא יותר ולא פחות.**
משנה חולין צט,ב: גיד הנשה נוהג ... בבהמה ובחיה בירך של ימין וברך של שמאל, ואינו נוהג בעוף, מפני שאין לו כף. **גמרא:** רבי יהודה אומר אינו נוהג אלא בירך אחת והדעת מכרעת של ימין ... וטעמא מאי [למחלוקת רבנן ורבי יהודה] ... דאמר קרא 'ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו', כאדם שחובק את חברו מלפניו וידו הימנית מקיפה מאחוריו ומגעת עד כף ימינו של חברו [ולכן האיסור הוא בירך ימין של הבהמה]. ורבנן דאסרי בשתי הירכות שבא מאחורי יעקב והיכה בשני הצדדים.

ראשית, איסור גיד הנשה נוהג רק בבהמה ולא בעוף, משום שצורת האחור של העוף אינה דומה לצורת האחור של האדם (והבהמה). היא שטוחה ולא תפוחה ככף מעל הירך. שנית, מובאת מחלוקת איזה גיד אסור: ישנם שני גידי נשה, אחד בצד המותן הימנית יורד לרגל ימין ואחד בצד המותן השמאלי יורד ומפעיל את רגל שמאל, וכאן נוצרה מחלוקת האם המלאך בא מקדימה ועטף את יעקב בתנועת חיבוק ולכן היכה אותו מאחור בצד ימינו או שבא לכתחילה מאחור והיכה בשני צידי המותן.

ההיצמדות העיקשת לאזור המכה שקיבל יעקב, בולטת בדינים נוספים:

רמב"ם מאכלות אסורות ח: אין אסור מהתורה אלא [הגיד] שעל כף הירך בלבד, אבל שאר הגיד שלמעלה מהכף [בתחתית השדרה] ושלמטה [עד הברך] ... אינו אסור אלא מדברי סופרים בלבד.

וכמובן, הנושא ראוי לתואר הסיפור המסתורי בספר בראשית: אם מדובר במלאך אלוקים, מי שלח אותו? ממי מלאכים מרביצים? למה האירוע חשוב להנציחו לדורות יותר משאר סיפורי האבות? וכמובן השאלה העיקרית: ממי נצמדים כל כך לגבולות האירוע? הרי האיש המסתורי לא איים על הגיד אלא בא לקחת את **חיי יעקב** ככלל?

ובכלל, האם זה מכובד להתמקד בכך ירכו [אחורי גופן] של יעקב ולקבוע איסור לדורות באחורי גוף הבהמה שהוא אינו מהמכובדים בה? וכי כשעושים זכר לעבודת מצרים, מתמקדים דווקא בידיים שעבדו בפרך או אוכלים מרור לזכר כללות הסבל? וכי כשעושים זכר לחורבן המקדש, מתמקדים דווקא בבניין בית הכנסת שדומה למקדש העולה בלהבות או מקיימים חמישה עינויים כוללים?!

ליקוטי שיחות ל/148: יש להבין: כשעושים זכר למאורע מסוים, צריך להיות המזכיר דומה לעניין הנזכר. כמו 'זכר ליציאת מצרים' בחג הפסח, שעושים כל מעשה לילה זה דרך חירות, וכך 'זכר למעשה בראשית' בשבת על ידי שביתה [כללית] ממלאכה. ומדוע הזכר לדבר כללי (הצלת יעקב) שהיא רמז על הצלת כלל ישראל מידי בני עשו) הוא רק באיסור פרטי דגיד הנשה שהוא רק פרט במאורע? ויתירה מזו: האיסור מצומצם בהתאם לפרטי המאורע דנגיעת כף ירך יעקב, אף שאין בפרטים אלה חשיבות לכללות המאורע וההצלה?

ג. התמיהות הללו מובילות מפרשים רבים לחפש רמז הקשור ספציפית בגיד הנשה. לצמצם את האירוע ממאבק דרמטי בין יעקב לעשו לבעיה פרטית הקשורה באותו מקום.

2. חזקוני: לקנוס בני ישראל מאכילת גיד הנשה **שהניחו אביהם הולך יחידי**, כדכתיב 'יותר יעקב לבדו'. והם היו גיבורים והיה להם לסייעו... ומכאן יהיו זריזים במצוות לוייה כמו שליווה יעקב את יוסף.

איסור גיד הנשה (ברגל) הוא תזכורת חמורה שלא להשאיר אדם הולך בדרך לבדו, כמו שבני יעקב הגיבורים סיכנו את אביהם כשישנו שינת לילה במנוחה ולא עמדו לצידו ברגעי המאבק.

ספר הזוהר לוקח את האיסור לכיוון מלחמת היצר ואומר שהמכה באותו מקום צנוע סימנה את **נקודת התורפה בה פוגע היצר** ואפילו אצל הצדיק. "גיד הנשה" זה 'גיד השכחה' והכוונה היא לאיבר התאוה בחלק התחתון של הגוף שמסיטים את האדם מתפקידו.

זוהר וישלח צט: למה נקרא גיד הנשה, שהוא מנשה (משכיח) בני אדם מעבודת בוראם ושם רובץ היצר הרע. והמלאך שהתאבק עם יעקב לא מצא מקום בגופו שיכול להתגבר עליו כי כולם היו חזקים מה עשה, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, דהיינו יצר הרע שהוא מינו ומקומו ומשם בא היצר אל האדם.

ואולם ההסברים הללו כשלעצמם אינם מספיקים, כי הם עוקרים את האירוע מהדרמה שמלווה אותו. הם אינם מבארים את המשמעות הכוללת והמיסטית של המאבק המסתורי שלא היה עוד כמותו: בשביל מה בכלל הגיע המלאך באמצע הלילה? למה דווקא אז? ומדוע מגיע ליעקב אבינו מכות ממלאכים?

לכן ספר החינוך הולך בכיוון ההפוך, החיובי, וכמדומה שהוא הכיוון המקובל והנפוץ בעם ישראל:

ספר החינוך מצווה ג: משרשי מצווה זו, שתהיה רמז לישראל שאף שייסבלו צרות רבות בגלויות מיד העמים ומיד בני עשו, שיהיו בטוחים שלא יאבדו אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם... לפי שאותו מלאך שהיה שרו של עשו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם ולא יכול לו, וציערו בנגיעת הירך [שהוא סמל ל"יוצאי ירכו", זרע יעקב] וכך זרע עשו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם כמו שמצינו באבינו שזרחה לו השמש לרפואתו וכן יזרח לנו השמש של משיח וירפאנו מצערנו ויגאלנו אמן במהרה בימינו.

מאבק האיש ביעקב היה רמז מהדהד לקיצור תולדות ישראל עד ביאת המשיח. באותו לילה גורלי, שקע יעקב במחשבות למה נגזרה המלחמה באחי? האם לא סבל די?! ואז פוגש את המלאך שנוגע בכף ירכו ורומז: אל תאשים את עצמך, זה עמלנו וגורלנו. הירך הוא רמז לזרע יעקב ועשו, יוצאי הירך (האיברים המוצנעים), והמאבק בעשו וזרעו ימשך בכל הדורות וכשזה קם זה נופל. אנו נוכה, נחטוף, לעיתים נחשוב שחושך הלילה הוכרע והיאווש יתפשט, אבל קיומנו נצחי כמו הבורא הנצחי וסוף-סוף תזרח השמש ונתרפא מכל מכאובינו מהרה יגלה אמן.

ואולם מצד שני, דווקא היקפו המרהיב של ההסבר, מחזק את השאלה המרכזית: אם כך, למה איסור גיד הנשה כל כך ממוקד ופרטני בעוד שמדובר היה במאבק דרמטי על כללות הקיום היהודי?

הכרח לומר כי המצווה נועדה להעביר מסר הנוגע לפרטיות ההשגחה. איסור גיד הנשה נועד להעניק מבט חדש על מהות ההשגחה ולקבוע שהיא אינה מקיפה רק את כללות האומה, אלא יורדת לפרטי החיים של הנבראים שאולי אינם תופסים מקום אפילו בעיני עצמם. רעיונו של איסור גיד הנשה הוא גהבנה שאין פרט לא חשוב והקב"ה רואה אותנו אחרת מאיך שאנו מביטים על עצמנו.

ד. התלמודים² הירושלמי והבבלי מספרים שני סיפורים דומים ותמוהים: זה היה בסופן של 13 שנות התבודדות במערה בגליל. שנים קודם הוציאו הרומאים דין מוות על רבי שמעון בר יוחאי והוא ברח למערה נסתרת. כעת יצא לראשונה לאור השמש והתלבט מה הלאה: האם לשוב הביתה? האם להסתתר עד שיבין איפה עומדת הגזירה? רשב"י ישב תוהה על פתח המערה ולפתע ראה מחזה שהדהים אותו. אירוע ששינה לחלוטין את תפיסת העולם ונטע בו שקט ותקווה.

3. ירושלמי שביעית ט: רבי שמעון בן יוחאי היה חבוי במערה... בסוף שלוש עשרה שנים אמר: אצא ואראה מה קול בעולם? יצא וישב על פי המערה וראה צייד פורס מצודתו ללכוד ציפורים. שמע בת קול אומרת: 'דימוס' [רחמים] וניצלה. אמר: ציפור מבלעדי השמים – לאבדון, כל שכן בן אדם.

רשב"י גילה לתדהמתו כי העולם מנוהל עד הקצה, עד שאפילו ציפור לא נופלת בתוך מצודה בלי שיוכרז עליה מלמעלה. קל וחומר כשמדובר באדם, שהרומאים לא יוכלו לפגוע בו אם לא נגזר עליו. גם התלמוד בבלי מספר סיפור דומה:

חולין סג,א: רבי יוחנן כי הוה חזי שלך, אמר (תהלים לז,א) משפטיך תהום רבה

רבי יוחנן עמד על שפת הנהר וראה עוף דורס בשם "שלך", שיורד מרום הרקיע, צולל לעומק המים ומתביית על דג ספציפי ושולה אותו במהירות. הירידה המהירה מלמעלה וההתבייתות על דג מסוים, הדהימה את רבי יוחנן. היא הזכירה משגר טילים מכוון מהשמים לפגוע ישירות בדג שהגיע זמנו, והוא התפעל עד היכן מגיע המשפט האלוקי, לעומק הימים לשלות דגים המזומנים לפורענות. (ראו בהערה³ סרטון יוטיוב על עוף דומה - וללא אחריות אם אכן מדובר בשלך).

² בכל הבא לקמן ראו באורך ובהסברה: <https://www.yeshiva.org.il/midrash/12930>

³ חפשו ביוטיוב: Fishing with birds! - Wild China – BBC

אבל מה הייתה ההפתעה אצל רשב"י ורבי יוחנן? וכי לא ידעו שהקב"ה מנהיג את העולם?! התגלית המהפכנית אצל החכמים נגעה להיקף ועומק ההשגחה הפרטית. מדובר בנושא סבוך ולא פשוט בכלל. כל אחד מבין שה' מתערב בהנהגת הטבע כשמדובר על רגעים כבירים וגורליים כמו יציאת מצרים או מלחמת ששת הימים, אבל למה להתערב בחיי כלבים וחתולים או אפילו בסוגיות זוטרות הקשורות באדם זוטר, כמו להגיע בזמן לפגישה או להבריא ממחלה?!

מה משנה להנהגת העולם אם העוף יצוד לארוחת הצוהריים את הדג הימני או השמאלי? מה משנה לעתיד האנושות אם תגיע בזמן לפגישה? מחר תהיה עוד אחת. אכן כותב הרמב"ם מילים נחרצות:

מורה נבוכים חלק ג מאמר יז-יח: אין אני מאמין בשום אופן שעלה זה נשר בהשגחה, ולא שעכביש זה טרף זבוב זה בגזרת האל ורצונו הפרטי עכשיו ... ולא שכאשר דג זה חוטף תולעת זאת משטח פני המים, זה בחפץ אלוהי פרטי. כל זה, לדעתי, במקרה לחלוטין.

אפשר להבין שהזבובים חשובים בתור **מין וקבוצה** ולכן הקב"ה שומר על **מין** הזבובים שיתקיים, אבל מסלול החיים של זבוב פלוני אינו מעלה ואינו מוריד. בדיוק בשביל זה יצר הקב"ה את דרכי הטבע, כדי לייעל את הנהגת העולם ולחסוך את בזבז הזמן על נושאים לא חשובים. למה הדבר דומה? יהלומים נסחרים לפי יהלום ספציפי, אבל שקי אורז נמכרים במשקל כללי ולא גרגר-גרגר...

יתירה מכך: הרמב"ם טוען כי אפילו **האנושות** אינה מושגחת במידה שווה. כשמדובר באדם רוחני שעסוק במושכלות ולכן נושא **חשיבות לעתיד הבריאה**, הקב"ה משגיח על כל פרט בחייו כדי להפיק ממנו תועלת. אבל כשמדובר באדם ריק ובור, איזו משמעות דרמטית לכללות הבריאה תהיה האם יחיה חיי אושר או כישלון, האם יאריך ימים או ההיפך ח"ו?

כל אחד מאישי בני אדם אשר השיג מאותו השפע האלוקי מנה יתרה כפי איכות החומר שלו, תהיה ההשגחה בו יותר בהכרח... ולכן לא תהיה ההשגחה באישי כל מין האדם באופן שווה, אלא יהיו להם יתרונות זה על זה כיתרונות שלמותם האנושית ... אבל הסכלים הרשעים ... ירד מעמדם ונכללו במערכת מיני בעלי החיים, נמשל כבהמות נדמו, ולפיכך הוקלה הריגתם.

מנגד, קם גדול בישראל שלא וויתר אפילו על גרגר אורז. הבעש"ט טען שאין פרט שאינו יקר בעיני ה' יתברך. אין אפילו תנועת פרפר שאינה מושגחת מלמעלה, וכידוע הסיפור עם אותו תלמיד שעקב אחרי תנועת העלה התועה ברוח, עד שגילה כי הוא בדרך לכסות תולעת סובלת מהקור.

אמרי פנחס [רבי פנחס מקוריץ, תלמיד הבעש"ט] עמוד קעט: שאדם צריך להאמין שאפילו קש המונח על הארץ הוא בגזירת השי"ת שגזר להיות מונח שם, ואני שמעתי כמדומה בזה הלשון שיש השגחה פרטית איך תהא מונחת עם הקצוות לכאן או לכאן.

וזאת הייתה הבשורה שהתגלתה לעיניהם של רשב"י ורבי יוחנן. הם נדהמו לראות שהקב"ה לא משגיח על הכלל אלא על הפרט. ההשגחה אינה רק על מין העופות, אלא על עוף ספציפי מרחף באוויר. אבל מה באמת ההיגיון בכך? איזו חשיבות יש לזבוב תועה בדרך? למה לבזבז עליו אנרגיה?

תורת החסידות רואה בעולם הזה את המקום החשוב ביותר בין העולמות שבו מתרחשת הדרמה האמיתית. כל פרט בעולם, קטן כגדול, נושא תפקיד ייחודי החיוני לכללות הבריאה. בעוד הרמב"ם מניח את הדגש על **היכולת השכלית** כדרך להכרת הקדושה (ולכן נוצרים הבדלים בחשיבותם של בני האדם וקול וחומר בעלי החיים), הקבלה והחסידות רואות כל פרט כבעל **ניצוץ אלוקי** העתיד להתקדש ולמצוא דרכו לשורשו. הקשר לקב"ה אינו נעוץ רק בשכל, אלא גם בניצוץ הטמון ברצועת עור פרה שמתקדשת והופכת להיות תפילין וכן עלה נושר ברוח המכסה תולעת לחמם אותה⁴.

⁴ יתירה מכך: האדמו"ר הקודם מסביר שתנועת הכיוון של דשא פרטי, אם ינוע לימין או לשמאל, יש לה השפעה לכללות כוונת הבריאה. ראו ספר המאמרים תרצ"ו עמוד 120: "דתנועה פרטית דנברא פרטי יש לו יחס כללי לכללות כוונת הבריאה... דגם תנועה אחת של דשא פרטי משלים הכוונה העליונה בעניין הבריאה". ולהעיר כי דברי האדמו"ר הקודם מוכחים כיום מבחינה מדעית (להבדיל), בהתאם לטיעון "אפקט הפרפר": תנועה קלה של כנפי פרפר יכולה לייצר שינויים קטנים באטמוספירה, שבסופו של דבר יגרמו להופעת סופת טורנדו או ימנעו את הופעתה.

הרבי מליובאוויטש מביא לכך משל נהדר מתוך החיים: גבר מביט על ביתו בראייה כוללת, מבחינתו העיקר שהבית יהיה מקום נעים לחיות בו ולא באמת משנה אם השיש יהיה לבן או שחור או האם בכלל יהיה שיש. מבחינתו, העיקר שיהיה משטח לחתוך עליו מלפפונים. ואולם עקרת הבית מביטה על שטח החיים כפרטים ומבינה את הסוד: **היופי מורכב מפרטים**. שלמות הרמונית נוצרת מריבוי פרטים שכל אחד תורם את חלקו בדרכו ואם תישבר צלחת בוויטרינה, נפגם היופי הכולל של הבית.

ניתן להוסיף ולדמות זאת למנצח תזמורת סימפונית, שידוע לזהות את תרומתו של כל כלי פרטי לשלמות ההרמונית של היצירה ואם יחסר כינור אחד, תיפגם היצירה כולה.

ליקוטי שיחות ל/150: דרכה של אשת חיל, שנוסף על כך שמפקחת היטב על פרטי הדברים בביתה, שכל דבר נמצא במקומו הראוי לו והכל מתנהג בסדר מדויק — עוד זאת שכל פרטי חפצי ביתה יש להם חלק במטרה הכללית של הנהגת הבית, עד שהכל הוא בחשבון ובאופן דלא חסר ולא יתר - לא חסר משהו להנהגת הבית ואין דבר מיותר (שאינו משמש למטרה זו). ואם כן הדבר בחיי עקרת בית פשוטה — על אחת כמה וכמה להבדיל הבדלות עד אין קץ אצל בורא העולם ומנהיגו ... שכל אחד מפרטי הנבראים בעולם נוגע להשלמת הכוונה העליונה בעניין הבריאה.

זאת ועוד: אם הדברים אמורים בנוגע לכללות הנבראים, הרעיון נכון שבעתיים בנוגע לעם ישראל. שכן הקב"ה **בחר ורוצה** בכל אחד מישראל. הקב"ה אינו מביט עלינו רק כקבוצת עובדים במפעל, אלא "ישראל קדמו לתורה" והקב"ה אוהב כל יהודי כמו בן יחיד. כל אחד הוא חלק אלוהי ממעל, כמו פלח תפוח שהוא חלק מהותי מהתפוח. וכשאוהבים מישהו ורוצים בהצלחתו – **כל פרט בחייו חשוב**.

הדבר דומה לרופא מפורסם שבאים לבקר אצלו מכל העולם ועל הקיר הוא תולה ציור של הנכד בן הארבע. תאמרו: איש מדע דגול מתפעל מקשקוש של ילד?! כן, הילד הוא חלק מנפשו. הוא רואה בו את עצמו, התגלות וביטוי שלו, ולכן כל צעד בהתקדמות שלו יקר בעיניו.

הנה סיפור מופלא שלא שומעים כמותו כל יום: מדינת דלוור בארצות הברית היא אזור קטנטן וצנוע (המדינה השנייה בקוטנה בארצות הברית) שלא חשבה אף פעם לעלות לכותרות. כבר 36 שנים היא שולחת מועמד נחמד לסנאט בשם ג'ו ביידן והנה הפך האישי לטוען לכתר נשיאות ארצות הברית.

לרגל המאורע התראיין השליח בדלוור, הרב אלחנן ווגל, לשבועון "כפר חב"ד" ובין היתר, הזכיר סיפור מופלא שהתרחש בעירו: פעם ישב עם מקורביו בשיעור הכנה ל"ראש השנה" ודיבר על "יום הזיכרון הזה", היום בו מעביר הקב"ה את כל יצורי הבריאה לפניו. אחד המשתתפים קם וביקש בקשה: אביו היה איש חינוך בירושלים שעסק בהנצחת חיילים שנהרגו ל"ע. במיוחד היה מסור לקבוצת חיילים שנקראים "הנצר האחרון". אלו חיילים שמשפחתם נספתה בשואה והם עצמם נהרגו במלחמת השחרור, וכך הלכו מהעולם ללא שום זכר. (בחלקה הצבאית בהר הרצל ניצבת אנדרטה לזכרם). הוא ביקש שבתפילת "יזכור" ביום כיפור נזכיר כמה מהם ששמורים בזיכרון.

בבוקר החג קיבל ממנו הרב ווגל רשימה בת שישה חיילים והוא העביר אותם לחזן בית הכנסת, מר גורן. החזן לקח את הרשימה כשספר התורה כבר בידו והתכוון לקרוא ממנה, אבל המילים נעתקו מפיו. הוא החוויר, הוא החל לרעוד ואמר "זה לא יתכן". מאוחר יותר סיפר מה עבר עליו. אביו נפל במלחמת ששת הימים כשהוא היה ילד בן 12. הוא לא זוכר ממנו הרבה, אבל אביו היה מספר על חייל בודד בשם "חנן גרובר" שנהרג במלחמת השחרור, וממש לפני שנפל אמר לאביו שעמד לידו: **"מי יזכור אותי?"** והנה השם הראשון ברשימה - כאן בקצה העולם, בדלוור – היה "חנן גרובר".

כעת אפשר לחזור אל שאלת הבסיס ולהבין הכול: המסר שמעבירה התורה בפרשת "גיד הנשה" הוא מהפכני: כל פרט חשוב. אמנם המלאך נאבק נגד עצם קיומו של זרע יעקב, אבל הקב"ה מתמקד גם בפרטים הכי קטנים בהצלת זרע יעקב. הוא שם לב היטב האם המכה הייתה בגיד הימני או השמאלי, האם היא פגעה מעל כף הירך או תחתיו עד הברך. כי היופי מורכב מפרטים ואין מושג שלא נחשב.

ליקוטי שיחות ל/152: השגחתו ית' היא באופן כזה, שלא זו בלבד שכל פרט ופרט מושגח מאתו יתברך, וכל פרט נוגע להשלמת הכוונה הכללית של הבריאה, אלא עוד זאת שהפרטים החשובים ביותר או הנראים טפלים ומעוטי הערך, כולם מושגחים באופן שווה. ועניין זה מודגש במצוות גיד

הנשה, שהזכר על כללות הצלת יעקב, נקבעה דוקא על פרט שבפרט דהמאורע, ללמדנו שגם פרט טפל נוגע לכללות ההצלה.

המסקנה המעשית היא קריטית: להתייחס לחיים ברצינות יותר. כל מאורע שפוגש אותנו ולו השולי ביותר, הוא קריאה לעשייה מלמעלה. אם נתייחס במיוחד לתקופה הייחודית של הקורונה, היא לא מקרה ולא טעות, אסור לחכות עד שימצאו חיסון והסיפור יישכח, אלא הזדמנות מיוחדת לעשות דברים שלא היינו עושים בדרך אחרת ולהתקדם ולפרוץ בזכותה עוד יותר מהר את חומות הגלות.

יהודי צריך לזכור את המשפט: "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו". כל מקום אליו מגיעים הוא חלק עיקרי בתכלית חיינו וחייב לקבל את מלוא הרצינות הרוחנית. המחשבה הכי מופרכת אצל יהודי היא "אני רק בדרך, גם זה יעבור ונחכה לימים טובים יותר". לא, ממש לא, היום הכי גדול בחיים הוא היום הזה והתיקון שלו הוא האחרון עד ביאת המשיח מהרה יגלה.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**